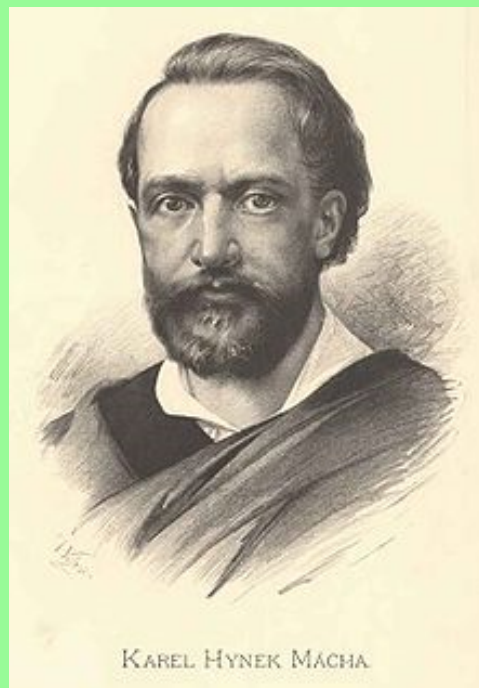

Karel Hynek Mácha (1810 - 1836)

- básník a prozaik, představitel českého romantismu

? Odpovídá podobizna Máchy skutečnosti? Kde v Praze najdeme sochu K. H. Máchy?

K. H. Máchy - Máj

- lyrickoepická báseň

Stavba: 4 části - zpěvy a 2 intermezza (vsuvky)

Prostředí: okolí Bezdězu, Máchovo jezero

Hlavní hrdina: vyděděnec společnosti - obávaný vůdce loupežníků Vilém, kterého otec v dětství vyhnal z domu

Děj: Večer na 1. máje sedí na břehu jezera dívka Jarmila a čeká na svého milého - Viléma. Ten ale nepřichází. Místo něho posel předává zlou zprávu: Vilém byl uvězněn za vraždu vlastního otce a má být popraven. Nešťastná Jarmila spáchá sebevraždu skokem do jezera.

Vilém ve vězení vzpomíná na svůj dosavadní život. Odmítá vinu, která se mu přičítá - vraždil svého soka v lásce, který svedl jeho Jarmilu, aniž věděl, že jde o otce. Vilém se děsí smrti. Ráno je vyveden na popraviště, loučí se se životem a lámán kolem umírá.

V závěru básně přichází na místo popraviště poutník - autor básně. Soucítí s popraveným Vilémem a ztotožňuje se s jeho pocity - smutek nad neúprosným plynutím času a života, nad ztraceným mládím.

Máj - 1. zpěv

Byl pozdní večer - první máj -
večerní máj - byl lásky čas.
Hrdliččin zval ku lásce hlas,
kde borový zaváněl háj.
O lásce šeptal tichý mech,
kvetoucí strom lhal lásky žel,
svou lásku slavík růži pěl,
růžinu jevil vonný vzdech.
Jezero hladké v křoví stinných
zvučelo temně tajný bol,
břeh je objímal kol a kol.
A slunce jasná světů jiných
bloudila blankytnými pásy,
planoucí tam co slzy lásky.

Vidíme, že hlavní téma 1. zpěvu a vlastně celé básně je - LÁSKA.

Teď se pojdme podívat pod povrch. Které hlásky se v textu nápadně opakují?

Byl pozdní večer - první máj -
večerní máj - byl lásky čas.
Hrdliččin zval ku lásce hlas,
kde borový zaváněl háj.
O lásce šeptal tichý mech,
kvetoucí strom lhal lásky žel,
svou lásku slavík růži pěl,
růžinu jevil vonný vzdech.
Jezero hladké v křoví stinných
zvučelo temně tajný bol,
břeh je objímal kol a kol.
A slunce jasná světů jiných
bloudila blankytnými pásky,
planoucí tam co slzy lásky.

V některých verších se často opakují hlásky l, a, s. Co nám to jenom připomíná? Přece slovo láska! Není to geniální?

Mácha byl skutečně velmi talentovaný básník. Uměl skvěle pracovat s jazykem, což je pozoruhodné, když si uvědomíme, v jakém stavu byla čeština ještě na začátku 19. století. A báseň Máj vyšla už roku 1836!

Zatímco Máchovi současníci hledali inspiraci v lidové slovesnosti, Mácha vytvořil romantické dílo vysoké umělecké úrovně, které přesně naplňuje typické znaky romantismu: láska, zklamání, rozervaný romantický hrdina, otázky po smyslu života, příroda.

Sám Karel Hynek Mácha měl romantické záliby, hlavně přírodu a historii. Měl oblíbená místa, která často navštěvoval.

? Jaké pěší cesty Mácha podnikl? Kde v Čechách najdeme Máchův kraj? Vyhledejte na internetu.

Kromě mnoha metafor a personifikací využívá Mácha ve své básni tyto vyjadřovací prostředky:

Zvukomalba - záměrné seskupení hlásek nebo jejich opakování

Např. "hrdliččin zva| ku |ásce h|as"

a další příklady viz 1. zpěv

Oxymóron - protimluv, spojení slov, jejichž význam se navzájem vylučuje

Např.:

Daleko zanesl věk onen časů vztek,
dalekoť jeho sen, umrlý jako stín,
obraz co bílých měst u vody stopen klín,
takt' jako zemřelých myšlenka poslední,
tak jako jméno jich pradávnych bojů hluk,
dávná severní zář, vyhaslé světlo s ní,
zbortěné harfy tón, ztrhané struny zvuk,
zašlého věku děj, umřelé hvězdy svit,
zašlé bludice pouť, mrtvé milenky cit,
zapomenutý hrob, věčnosti skleslý byt,
vyhasla ohně kouř, slitého zvonu hlas,
to jestiť zemřelých krásný dětinský čas.

? Proč K. H. Mácha zemřel v tak mladém věku? Jaké byly okolnosti jeho smrti? Pokud vás to zajímá, vyhledejte odpovědi na internetu.

hrob K. H. Máchy na vyšehradském hřbitově